

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי ישכר דוב מבעלזא זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש רבי יהושע מבעלזא זצוק"ל נסתלק כ"ב חשוון (תרפ"ז)

סיפר נכדו מנהיג ישראל הוד כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א בפרשת וארא תשנ"ד: זקני הרבי הקדוש רבי ישכר דוב מבעלזא זצ"ע, שהה פעם בעיר הבירה ווינה ביחד עם אביו הרבי הקדוש רבי יהושע מבעלזא זצ"ע. בליל שבת בשעה מאוחרת מאד, שמע אביו קול לימוד תורה הבוקע מחדר צדדי במלון שבו התאכסנו, הדבר היה לפלא גדול, מיהו האיש הלומד בהתמדה גדולה כל כך, בשעה מאוחרת כזאת.

זקני המהר"ד זצ"ע ניגש לשם, וראה לתדהמתו חייל הלוש במדי צבא, ההוגה בתורה בהתמדה רבה. כשהחיל פסק מתלמודו, שאל אותו זקני, מהיכן הוא ומה מעשהו כאן. ענה לו החייל, שהוא מגיע ממשפחה של שמורי תורה ומצוות, אך בעל כרחו גייסו אותו לצבא האוסטרי, והוא היה אובד עצות איך יוכל לשמור שם את השבת.

אך השי"ת היה בעזרו, ובסייעתא דשמיא מופלאה הוא התמנה להיות משרת אישי לאחד הקצינים. ושטח בפניו את משאלתו, שהיות ואסור לו לחלל את השבת, הוא רוצה לעשות איתו עיסקא, הוא ישרת אותו בנאמנות ובמסירות יתירה במשך כל ימות השבוע, ותמורת זה יעשה עמו חסד לשחררו מעבודה ביום השבת. ואכן בניסי ניסים נשא חן בעיניו והסכים לבקשתו.

כהכרת הטוב להשי"ת על החסד העצום שעשה איתו, שיוכל לשמור את השבת במשך כל תקופת שירותו בצבא, מתן מנוחת שלוחה והשקט ובטח, הוא קיבל על עצמו, שהוא יקדיש את כל יום השבת כולו לתורה ולעבודת השי"ת, ומלבד שעות ההכרח תפלה ולסעודות השבת ושעות מועטות למנוחה, יעסוק בתורה במשך כל הזמן.

זקני המהר"ד זצ"ע התפעל עד מאד מדבריו, ונענה ואמר, מי יודע אם יהודים כאלו אינם מעכבים את הגאולה... והסביר מיד את דבריו, הנחת רוח העצום שיש להקב"ה כביכול בזמן הגלות, מהתורה והעבודה שכלל ישראל עוסקים מתוך הדחק, עולה על הנחת רוח שיהיה בעתיד להקב"ה על ידי הקרבנות שיקריבו בבית המקדש על גבי המזבח, וכמו שאמרו חז"ל (שבת 5), טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בן להקריב לפני על גבי המזבח. אמנם היום הזה כולי עלמא מודים, שכבר הגיע עת לחננה ולהחיש את ביאת המשיח, כי בא מועד.

פעם כשרבינו המהר"ד מבעלזא זצוק"ל שהה בראצפערט, הגיע אליו אדם גדול ומפורסם, ושאל עצתו בדבר חשוב. רבינו ענה לו כדרכו וגם בידך אותו, אך אמר לו שהיות והוא צריך לישועה גדולה ומיוחדת, כדאי לו להיכנס גם לבנו, קדוש ה' הרבי הקדוש רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל, ולקחת גם את ברכתו.

האדם גדול מיהר מאד לביתו, ורצה לגשת תיכף ומיד לבנו המהר"א מבעלזא. אמנם בעת ההוא התחיל רבינו המהר"ד לספר סיפורים, ובנו המהר"א עמד בצד והאזין לסיפורי אביו. כאמור האדם גדול היה ממחר מאד לדרכו, ולכן לא היה יכול לחכות עד שיגמור רבינו לדבר, בפרט מאחר שזה היה נראה לו כסיפורים בעלמא, ולכן הוא ניגש תיכף ומיד לבנו המהר"א וביקש ממנו את ברכתו.

אמנם המהר"א לא ענה לו כלל, והראה לו שימתין עד שיסיים אביו לדבר. ואחר כך הסביר להאדם גדול, שהוא לא רצה להפסיק אפילו רגע אחד, כי אביו היה מדבר דברים גבוהים בעמקות גדול בסוד ה' ליראיו, ולא היה רוצה לאבד אפילו מילה אחת. האדם גדול התפעל מאד, והבין מזה שאכן אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים וצדיקים צריכים תלמוד גדול.

התשובה הנפלאה שביטלה את הגזירה הנוראה

הטעם שאפילו הגדול אינו יכול למכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה

מסיפור זה נוכל ללמוד על תבונתם של גדולי הדור, גדולי התורה, שעמדו בקשרי המלחמה נגד גזירות השלטון. באסיפת הרבנים בשנת תרנ"ב, ניסה המיניסטר הרוסי לטמון פח לרבנים. הוא שאל אותם בתמימות, מתי הוא גיל בגרות בדיני ישראל. כל הרבנים ענו פה אחד, שהוא בגיל שלש עשרה, וכלשון המשנה (אבות פ"ה משנה כא), בן שלש עשרה למצוות, כשילד נהיה בן י"ג שנים, הוא נכנס לעול התורה והמצוות, ונעשה גדול לכל דבר.

אמר להם המיניסטר הרוסי, אם כן הבה נקבע, שכל ילד כשמגיע לגיל בר מצוה, יוכל לבחור באופן עצמאי אם ברצונו לא עליכם להמיר את דתו. פני הנוכחים חפרו, אם לא עליכם יתקבל חוק כזה, יהיה בכך מהלומה נוראה לכלל היהודים, כי הילדים הצעירים עמדו אז בפני פיתויים נוראים להמרת דתם חס ושלום, מפני הגזירות שהיו אז על בתי הספר. עד עכשיו היה מקובל על כולם, שאי אפשר לשכנע ילדים צעירים להמיר דתם חלילה, כי הם עדיין לא בעלי דעת. אבל עכשיו הגיע המיניסטר הרוסי נציג השלטונות בטענה, שעל פי דת ישראל, מגיל שלש עשרה כבר נחשב הילד כמבוגר לכל דבר.

במקום שיש תורה יש חכמה, במקום נכח הגאון רבי צבי הירש בנו של גאב"ד קוטנא רבינו רבי יצחק אלחנן זצוק"ל, ונפל ברעינו תשובה נפלאה וכך אמר להם, אכן מי שהגיע לגיל שלש עשרה, כבר הגיע לגיל בגרות להרבה דינים בתורה, אמנם מבואר בגמרא בדף היומי שלנו (ב"ק קנז), שחז"ל קבעו, שאי אפשר לבן למכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה. וכן נפסק בשולחן ערוך (ח"מ סי' רלה ס"ט).

והטעם בזה, כי הגם שהוא כבר גדול ויודע בטיב משא ומתן, מכל מקום יש לחשוש שהוא ימכור את הקרקעות ביולי הזול, מפני שעדיין לא נתיישבה דעתו בדרכי העולם. בחור צעיר מחשיב את התענוגים וההנאות שלו, פי אלף ממה שהוא מחשיב את הקרקעות והנכסים, ובשביל כך יתכן מאד שהוא ימכור קרקע יקרה ששווייה מאות אלפי דולרים, עבור כמה אלפי דולרים בלבד, כי עיקר רצונו הוא לקבל סכום כסף 'גדול' במזומן, כדי שיוכל לרכוש תמורתם תענוגים ומעודנים.

ולכן גזרו חז"ל שאפילו מי שכבר נעשה גדול, אינו יכול למכור קרקעות ונכסים עד גיל עשרים, כי אז

כבר מתיישבת דעתו, ולא יבוא עוד להחליף את הקרקעות שהם בבחינת חיי עולם - נכסים קבועים, תמורת תאוות ומעדנים שהם בבחינת חיי שעה, רגע אחד נהנים מהם, ומיד הם כלים ונאבדים מן העולם.

אם כן - סיים הגאון רבי צבי הירש ואמר למיניסטר הרוסי, הרי קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שאפילו מי שכבר נעשה גדול בדיני התורה, מכל מקום עדיין אינו יכול להחליט על דעתו להמיר את דתו חלילה, כי הרי בקל הוא עלול לטעות ולמכור חס ושלום את אלקי אביו וכל ירושת אביו הרוחנית והנצחית שהם חיי עולם, עבור חיי שעה, חיי הפקרות של הגויים שהוא כצל עובר וכחלום יעוף. ואכן בזכות התשובה הנפלאה הזאת, הוסרה הגזירה הנוראה.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם ב"ב דף קנז, ג' תמוז תשע"ז)

עיקר התשובה הוא הקבלה על העתיד

הגמרא בדף היומי שלנו (ב"ב קנז), "שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין". אומר הרבי הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב זצוק"ל, אם אדם עושה תשובה רק על העבירות הקודמים שעשה בעבר, הגם שהוא מתחרט עליהם, אך אינו מקבל על עצמו שום דבר לגבי העתיד, זה תשובה גרועה ופסולה. ורק המאוחרים, רצה לומר, כשיביח עם התשובה והחרטה על העבר, הוא גם מקבל על עצמו בנוגע לימים המאוחרים, שמעכשיו ישוב וישמור לעשות כל מה שכתוב בתורה הקדושה, תשובה כזאת מועילה וכשרה.

ועל דרך זה אומרים גם שם הרבי הקדוש רבי משה לייב מסאסוב זצוק"ל, שאמר מליצה ישרה, שהקב"ה שהוא רב חסד אומר לכלל ישראל, כל השטרי חוב המוקדמין שהביאו לפני, ונמצא כתוב בהם העבירות והעוונות שחטאו ושפשעו כלל ישראל בעבר, יהיו פסולין ונגדעים ממקומם, ולא יתחשבו בהם עוד. בתנאי שכלל ישראל ידאגו, שהשטרות המאוחרות שיכתבו עליהם מהיום והלאה, יהיו כשרים, ויתנהגו מעתה רק בדרך הטובה והישרה, ואז יהיה טוב לנו כל הימים, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם ב"ב דף קנז, ד' תמוז תשע"ז)

ישמור
לעשות כל
מה שכתוב
בתורה
הקדושה

בצילום של גדולי ישראל שליט"א

כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

נעים זמירות ישראל דוד המלך אומר בתהלים (עו, ג), **ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון**. חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, **ויהי בשלם סוכו**, אז מ'ויל זיך ד'ערה'ו'יבן אין די הייליגע טעג פון סוכות - כשרוצים להתרומם ביום טוב של סוכות, להיות אדם השלם, **ומעונתו בציון**, דאך פ'ען קומען צום צדיק אין ו'רש'לים - צריכים לבוא לצדיק בירושלים עיר הקודש, למנהיג ישראל, המנורה הטוהרה, רבא דעמיה, הוד כ"ק מרן הרבי מבעלזא שליט"א.

הגמרא במסכת עירובין (נד.) האי עלמא כבי הילולא דמיא, חטוף ואכול. התרגשתי לראות קבוצה של בחורים בחול המועד, שלא וויתרו להתפלל מנחה עם מרן שליט"א, אחרי שהכריזו בבית מדרש שמרן שליט"א לא יכנס בבית מדרש הגדול במנחה. א'ר'יין כא'פן - לחטוף ביום טוב עוד תפילה עם הצדיק.

מרן שליט"א אמר ב'שטיי'דיגע תורה בשמחת תורה בשנת תשמ"א: "דאס איינציגע זאך וואס איך האב נאר צו געבן פאר ע'נק, מ'יין הארץ, מ'יין בלוט, מ'יין נ'שמה, מ'יין כ'מ"ח אבר'ים ו'ש"ס גידים, פא'רן כ'לל און פא'רן פ'רט, ב'ייטאג און ב'יינאכט". - הדבר היחיד שיש לי לתת לכם, זה הלב, הדם, הנשמה, הרמ"ח אברים ו'ש"ס גידים, לכלל ולפרט, ביום ובלילה.

מי שזוכה לעקוב אחרי מרן שליט"א, רואה שמרן שליט"א לא מוותר בכל עת ובכל רגע ובכל שעה, להשפיע על עמך בית ישראל. זכיתי לגשת למרן שליט"א אחרי תפילת מעריב בבית מדרש הגדול - די גרויסע שטוב, ולהגיש למרן שליט"א גליון "מתיקות הדף היומי" לסוכות. סיפרתי למרן שליט"א, שיש פה סיפור על הסבא קדישא מרן הרבי בעל האמרי חיים מו'יזניץ זצוק"ל, שידוע לכל איזה קירבה היה ליבחלט"א מרן שליט"א אצל הסבא. מרן שליט"א התעניין מה היה הסיפור עם האמרי חיים, אמרתי שהסבא ינק מיום טוב של פסח ומיום טוב של סוכות לכל השנה כולה.

ניצלתי את העת רצון להתברך בכל מילי דמיטב מהצדיק, מרן שליט"א לא מוריד את עיניו הקדושות ממני, ומברך אותי ברכות לרוב, רגעי נצח שילוהו אותי בסייעתא דשמיא לכל החיים.

בשמחת תורה בהפסקה סיפרתי לידיד, שזכיתי להיות בבעלזא בסוכות. אותו ידיד לא נמנה על חסידי בעלזא, אמר לי, שקשה לתאר במילים את האחריות של כלל ישראל שרובע על כתפי מרן שליט"א, ומספר לי כך, שבזמן שמרן שליט"א היה לפני כמה שנים למנוחה בטלול סטון, כנס אליו יהודי עם המצאה של סידור חדש, שיקל על חולים, משהו כמו כתב ברייל שיש לא עליכם לסגי נהור רח"ל. שואל אותו מרן שליט"א, מה עם כל זה לבני עדות המזרח, הרי יש להם נוסח משלהם. ענה אותו יהודי, שאין לו כסף לזה, אמר לו מרן שליט"א שהוא ישלם.

מרן שליט"א מאיר את כל העולם כולו, ואנחנו צריכים שהרבי שליט"א יהיה בריא ברמ"ח אברים ובש"ס גידים, לקיים בנו חכמי ישראל, שכל הטוב הזה יוכל להמשיך בסייעתא דשמיא עד ביאת משיח צדקנו בבריות גופא. נתחזק בתורה ובתפילה לרפואתו של מרן שליט"א, הרבי ישכר דוב בן מרים, זה יהיה מקצת דמקצת של הכרת הטוב.

לא נסיים את הפתיחה בלי להגיד שטיקל תורה, שמרן שליט"א אמר בסוכות שנת תשמ"ב. הביא מדרש פליאה, זה מובא גם בספר הקדוש בני יששכר (חודש תשרי י, ט), **'איוב היה קורא תגר על היסורים, עד שהראהו הקב"ה דפנות הסוכה עשויים שתים כהלכתן, ושלישית אפילו טפח'**. זה באמת מדרש פליאה, מה אומר כאן המדרש.

אומר מרן שליט"א, יש לומר בדרך רמז, דהנה ב' פעמים סוכ"ה עולה כמנין יעק"ב, (קפ"ב). וג' פעמים סוכ"ה עולה כמנין רע"ב עם הכולל, (רע"ג). יעקב רומז למידת הרחמים, ואילו רעב הוא היפך מידת הרחמים רחמנא ליצלן.

והנה גם אם נגזר חס ושלום על האדם יסורי רעב וכדומה, הרי הקב"ה בעל הרחמים קובע שיהא די במעט שבמעט יסורים כדי למרקו ולזככו. על דרך שאמרנו בגמרא (ערכין טז): 'עד היכן תכלית יסורין, אפילו הושיט ידו לכיס לטול שלש ועלו בידו שתים'. ואילו הרחמים והחסידים המושפעים עליו, צריכים להיות כדת וכהלכה, בשפע רב ובהרחבה גדולה.

וזהו שקבעו רבותינו ז"ל בסוכה, **'שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח'**, לרמז, **'שתים'** - שתי פעמים סוכ"ה בגימטריא יעק"ב רמז למידת רחמים, אלו יהיו **'כהלכתן'** ובשלימותן בהרחבה. ואילו **'ושלישית'** כשמצרפים סוכ"ה פעם שלישית, עולה כמנין רע"ב, רומז על יסורים, ובוה קיימא לן שיהא די **'אפילו טפח'** של יסורים, מעט שבמעט, כדי לזכר ולמרוק.

זאת היתה התשובה לאיוב שקרא תגר על היסורים, שבמצוות סוכה פעלו לנו רבותינו ז"ל המתקה על היסורים, שרחמים וחסדים יהיו כהלכתן ("שתים כהלכתן") בהרחבה, ויסורים יהיו רק מיעוטא דמיעוטא ('ושלישית אפילו טפח'). שנזכה לרחמים ולחסדים גלויים, אמן.

מאוצרות הפרשה

ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי (כד, לג). ואיתא ביונתן בן עוזיאל וכן בבעל הטורים, שהרגיש אליעזר שנתנו סם בקערה, על כן אמר שלא יאכל עד אם דברתי דברי. ותמהו כולם, מה יועיל בזה שידבר דבריו מקודם ואחר כך יאכל. והגם שיתירצו, אשר בין כך יבוא המלאך ויהפוך הקערה, גם זה לפלא, וכי אינו ביכולת המלאך לעשות זאת תיכף ברגע אחד.

ונראה, כי כאשר הרגיש אליעזר בזה, ידע שהוא צריך להתפלל להשם שיצילנו. אמנם לא היה עת להתפלל, כי היה עומד בפני בתואל, ואיך יאמר לפניו שיש סם בתוך הקערה, הלא בדוקא עשה עצמו כאילו לא ידע, למען לא יגרום איזה שנאה ויהרס השידוך חלילה. לזאת השכיל העבד בדעתו, אשר כעת מהצורך שתבוא לו ישועה אפילו בלי תפילה כלל, רק במחשבה לבד, בבחינת (ישעיה סה, כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה'.

וידוע אשר מדרך הצדיקים כשרוצים לפעול איזה דבר, הם מספרים איזה דבר בדרך סיפור מעשה מעין אותו הענין, אשר כבר נתהווה נס כזה בעולם, ועל ידי זה בנקל לעורר גם כעת נס כזה.

והנה העבד בבואו אל הבאר, ועשה לעצמו סימן כאשר יאמר 'הגמאיני נא', אז תאמר הנערה 'שתה וגם לגמליך אשקה', זה היה בגדר 'והיה טרם יקראו', כי הגמלים אין ביכולתם לבקש לשתות, רק היא מצד עצמה תהא גומלת חסד, 'ואותה הוכחת ליצחק', כי זה המתקת הדינים לגמרי, להיוושע בלי תפילה כלל.

על כן עשה עתה העבד בחכמה, ואמר **'לא אוכל עד אם דברתי דברי'**, וסיפר לפניו כל המעשה איך רבקה השקתה גם לגמלים, וגם **'אני טרם אכלה לדבר ורבקה יוצאת'** וכו', הכל היה בכדי לעורר בזה הנס שנועשה לו כבר מקודם, בבחינה כזו של 'והיה טרם יקראו'. ועל ידי זה נתעורר הנס גם עתה, ובא המלאך לעזרתו בלי שום תפילה כלל. **(אמרי נועם חיי שרה, אות לא)**

ואברהם זקן בא בימים (כד, א), על פי מאמר חז"ל (קנים ג, ו), זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת עליהן, כי בכל יום ויום הם מוסיפים חכמה דעת, ומזה נמשך שבזקנותם הם כבר מלאים חכמה דעת. וזה מרמז הפסוק, **ואברהם זקן** - זה שקנה חכמה, ומבאר הפסוק איך זכה לחכמה זו, **בימים** היינו על ידי הריבוי ימים, כי בכל יום נתוסף לו עוד חכמה ועוד חכמה. **(דגל מחנה אפרים חיי שרה)**

נקודה למחשבה: